

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum omnia opera virtutum moralium pertineant ad vitam actiuam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

ARTICVLVS VITI.
Vtrum vita cōtemplatiua sit diuturna.

AD OCTAVVM sic procedit.
Videtur q̄ vita cōtemplatiua non sit diuturna. Vita enim cōtemplatiua essentialiter consistit in his quæ ad intellectum pertinent: sed omnes intellectiue perfectiones huius vite euacuabuntur, secundum illud 1. ad Corinth. 13. Siue prophetiæ eua-

cuabuntur, siue lingue cessabunt, siue scientia destruetur. ergo vita cōtemplatiua euacuatur. ¶ 2. Præ. Dulcedinem cōtemplationis aliquis homo raptim & transeundo degustat. unde August. dicit in 10. confess. * Intromittis me in affectum multum inuisitatum introrsus ad quam necessum dulcedinē, sed redeo in hoc arumnosis ponderibus. Greg. et dicit in 5. Moral. * exponens illud Job. 4. Cum spiritus me pressente transiret. In suauitate, inq̄t, cōtemplationis intima nō diu mēs figitur, quia ad semetipsam ipsa immensitate luminis reuerberata reuocatur. ergo vita cōtemplatiua non est diuturna. ¶ 3. Præ. Illud quod non est homini naturale, non potest esse diuturnum: vita autē cōtemplatiua est melior, quàm secundum hominem. vt Phil. dicit in 10. Ethic. * ergo videtur quod vita cōtemplatiua non sit diuturna.

SED CONTRA est, qd̄ Dominus dicit Luca 10. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea: quæ ut Greg. dicit super Ezech. * cōtemplatiua hic incipit, vt in cœlesti patria perficiatur.

RESPON. Dicendū, q̄ aliquid potest dici diuturnū dupliciter. Vno modo, secundum suā naturam: alio modo quod ad nos. Secundū se quidem manifestū est, q̄ vita cōtemplatiua diuturna est dupliciter. Vno modo, eo q̄ versatur circa incorruptibilia, & immobilia. Alio modo, quia nō habet contrarietate. Delectationi enim quæ est in consideratio, nihil est contrariū, vt dicitur in 1. Topic. * Sed quod ad nos etiam vita cōtemplatiua diuturna est, tum quia cōpetit nobis secundum actionē incorruptibilis partis animæ, scilicet secundum intellectum: vnde potest post hanc vitam durare. Alio modo, quia in operibus cōtemplatiuæ corporaliter non laboramus: unde magis in huiusmodi operibus continue persistere possumus, sicut Philosophi dicit in 10. Ethic. †

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ modus cōtemplandi nō est idē hic, & in patria. Sed vita cōtemplatiua dicitur manere rōne charitatis, in qua habet & principii, & finē. Et hoc est qd̄ Greg. dicit super Ezech. * Cōtemplatiua hic incipit, vt in cœlesti patria perficiatur: quia amoris ignis, qui hic ardere inchoat, cum ipsum quē amat viderit, in amore ipsius amplius ignescit.

AD II. dicendū, q̄ nulla actio potest diu durare in sui summo. Summum autem cōtemplationis est, vt attingat ad vniformitatem diuine cōtemplationis, ut dicit Dion. sicut supra positum est. * Vn̄ est quātū ad hoc cōtemplatio diu durare nō possit, tñ quantum ad alios cōtemplationis actus, potest diu durare.

AD III. dicendū, q̄ Phil. dicit q̄ vita cōtemplatiua esse supra hominem: quia cōpetit nobis secundum hoc, q̄ aliquid diuinū est in nobis. Intellectus, qui est incorruptibilis & impassibilis in se: & ideo actio eius potest esse diuturnior.

QVAESTIO CLXXXI.

De vita actiua in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandū est de vita actiua. **E**T CIRCA hoc quaeruntur quatuor.

Primo, Vtrū omnia opera virtutum moralium pertineant ad vitam actiuam.

Secundo, Vtrū prudentia pertineat ad vitam actiuam.

Tertio, Vtrum doctrina pertineat ad vitam actiuam.

Quarto, De diuturnitate uitæ actiua.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum omnes actus virtutum moralium pertineat ad vitam actiuam.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur q̄ non oēs actus virtutum moralium pertineant ad vitam actiuam. Vita enim actiua v̄ consistere solum in his q̄ sunt ad alterum. dicit enim Greg. super Ezechiel. * q̄ actiua vita est panem esurienti tribuere. Et in fine, multis enumeratis q̄ ad alterum pertinent, subdit. Et quæ singulis quibusq̄ expediunt dispensare. Sed non per oēs actus virtutū moralium ordinamur ad alios, sed solum s̄m iustitiam & partes eius, vt ex supradictis patet. †

Secunda Secunda S. Th. o.

continuitatem confert. ¶ Tertium est in responsione ad secundum, ubi manifeste habes, quod superius diximus de motu circulari in hac vita, hoc est, summa Dei cōtemplatione, & quod possibilis, & quod diuina, & quod transitoria est.

Super Quæstionis centesime octuagesime prima Articuli primum.

In articulo primo quæstionis centesime octuagesime prima, dubium statim occurrit circa rationem literæ ad principalem conclusionem: consistit enim in hoc. Virtutes morales ordinantur ad operandum principaliter, ergo pertinent essentialiter ad vitam actiuam: quia vita actiua ordinatur ad exteriorem operationem. Videtur enim hæc ratio deficere procedendo ab operatione ad exteriorem operationem. Nam virtutes morales ordinantur principaliter ad operationem, sed non exteriorem: quoniam ordinantur ad interiorum passionum moderamen. Vita autem actiua in exteriore operatione consistit.

Ad hoc dicitur, quod exterior operatio, ad quam ordinatur actiua vita, non est sola illa quæ extra corpus exercetur, ut uestire nudum, pascere esurientem, & huiusmodi: sed etiam est illa quæ extra intellectum fit. Quod patet ex hoc, quod vita actiua distinguitur contra cōtemplatiuam eadem distinctione qua intellectus practicus distinguitur contra speculatiuum, ut in articulo secundo, quæstionis septuagesime nonæ superius patet. Et in sequenti articulo in responsione ad primum, expressè dicitur, quod prudentia quæ habet finem in actu appetitiuæ virtutis, pertinet ad vitam actiuam. Quia igitur operatio

111 4 exte-

Homil. 14. post med.

Ex ca. 2. c. 2. Iustis Hier. pot. haberi. art. 6. huius quæst. ad 2.

Li. 10. Ethic. ca. 7. 10. 5.

Supr. q. 86. art. 2. cor. & opul. 17. c. 7. ad 7.

Homil. 14. in Ezech. parum ante med.

q. 58. ar. 2. & 12. q. 60. art. 2. & 3.

exterior, ad quam vita actiua ordinatur, complectitur & interiorum appetitum, qd virtutibus moralibus informatur, & exteriorum operationem, que scilicet extra corpus fit, ideo nullus defectus committitur est in processu rationis litera ab operatio sic sumpto, vt ex precedentibus & sequentibus apparet, ad operationem exteriorē, hoc est, practicam moralem procedendo. Et scias quod sicut contemplatio, seu actus intellectus sapiens essentialiter spectat ad vitam cōtemplatiuam, quia in tali actu essentialiter consistit vita contemplatiua; ita actus virtutum moralium essentialiter spectant ad vitam actiuam, ita quod

¶ Nomil. 14. a uic. d. l. i. u.

¶ prae. ar. 8

¶ lib. 3. ca. 16. par. 1. a principio.

¶ 379. ar. 1.

¶ lib. 1. ca. 2. & lib. 10. ca. ult. circa princ.

¶ lib. 10. ca. 7. & 2. co. 5.

¶ li. 5. cap. 1. e. med. 10. 5.

¶ loco citate in arg.

Non ergo actus omnium virtutum moralium pertinent ad vitam actiuam. ¶ 2 Præ. Greg. dicit super Ezech. * qd per Liam, quæ fuit lippa, sed fœcūda, significatur vita actiua, quæ dum occupatur in opere, minus videt. Sed dum modo per verbum, modo per exēplum ad imitationem suā proximos accedit, multos in opere bono filios generat. Hoc autem magis videtur pertinere ad charitatem, per quā diligimus proximum, q̄ ad virtutes morales. ergo videtur qd actus virtutum moralium nō pertineant ad vitam actiuam.

¶ 3 Præ. Sicut supra dictum est, * virtutes morales disponunt ad vitam contemplatiuam: sed dispositio & pfectio pertinent ad idem, ergo v̄ qd virtutes morales non p̄tineant ad vitam actiuā.

SED CONTRA est, qd Isidorus dicit in lib. de summo bono. In actiua vita prius per exercitium boni operis cuncta exhaurienda sunt vitia, vt in contemplatiua iā pura mentis acie ad contēplandum diuinum lumen quisq; pertranscat: sed cuncta vitia nō exhauriuntur, nisi per actus virtutum moralium. ergo actus virtutum moralium ad vitam actiuā p̄tinet.

RESPON. Dicendū, qd sicut supra dictum est, vita actiua & cōtemplatiua distinguuntur secundum diuersa studia hominū intendentium ad diuersos fines, quorum unum est consideratio veritatis, quæ est finis vite contemplatiuæ: aliud autē est exterior operatio, ad quā ordinatur vita actiua. Manifestum est autē qd in virtutibus moralibus nō principaliter queritur: cōtemplatio veritatis, sed ordinantur ad operandum. Vnde Philof. dicit in 2. Eth. * qd ad virtutē quidem scire, parum aut nihil prodest. Vnde manifestū est quod virtutes morales pertinent essentialiter ad vitam actiuam. Vnde & Philofop. in 10. Ethic. * virtutes morales ordinat ad felicitatem actiuam.

AD PRIMVM ergo dicendū, qd inter virtutes morales p̄cipua est iustitia, qua aliquis ad alterū ordinatur, vt Philof. probat in 5. Eth. * Vnde vita actiua describitur per ea quæ ad alterum ordinantur, non quia in his solū, sed quia in his principalius consistit.

AD II. dicendū, qd per actus omnium virtutum moralium pōt aliquis proximos suos exemplo dirigere ad bonum quod Gre. *

ibi attribuit vitæ actiue. AD III. dicendū, qd sicut virtus, quæ ordinatur in finem aliterius virtutis, tranfit quodammodo in speciem eius: ita etiam q̄ aliquis vitur his quæ sunt vitæ actiue solum, prout disponunt ad contemplationē, comprehenduntur sub vita contemplatiua. In his autē qui operibus virtutum moralium intēdunt tanquā in se bonis, non autē tanquā in disponentibus ad vitam contemplatiuam, virtutes morales pertinent ad vitam actiuam. quibus etiam dici possit, qd vita actiua dispositio sit ad vitam contemplatiuam.

ARTICVLVS II.

Vtrum prudentia p̄tinet ad vitam actiuam.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur qd prudentia nō p̄tinet ad vitam actiuā. Sicut enim vita actiua p̄tinet ad vitam cognitiuā, ita appetitiua: prudentia autem non p̄tinet ad appetitiuam, sed magis ad cognitiuam, ita non p̄tinet ad vitam actiuam.

¶ 2 Præ. Greg. dicit super Ezech. * quod dum occupatur in opere, minus videtur per Liam, quæ lippus oculos habet, ita prudentia autem requirit oculos claros, homo de agendis, ergo videtur quod p̄tinet ad vitam actiuam.

¶ 3 Præ. Prudentia media est inter vitales & intellectuales: sed sicut vitales p̄tinent ad vitam actiuam, ita vitales ad contemplatiuam, ergo prudentia non p̄tinet neque ad vitam actiuam contemplatiuam, sed ad medium inter quod Aug. ponit 19. de ciuit. Dei. 7.

SED CONTRA est, quod Philof. dicit * prudentiam p̄tinet ad vitam actiuam, ad quam p̄tinent virtutes morales.

RESPON. Dicendū, qd sicut supra dictum est, quod ordinatur ad aliquid sicut ad finem, ita p̄tinet ad speciem eius ad quod ordinatur, ut videtur, magis autem ille qui mœchatur ut fuerit, magis mœchus, secundum Phil. in 5. Ethic. * est autem quod cognitio prudentia rationes virtutum moralium sicut ad rationem rectam agibilem, sicut dicitur in 6. Ethic. * nes virtutum moralium sunt p̄cipue sicut in eodem lib. Philof. dicit. Sicut est, * quod virtutes morales in cogitatione quietē cōtemplationis, p̄tinent ad vitam actiuam: ita cognitio prudentia, que ordinatur ad operationem virtutum moralium, p̄tinet ad vitam actiuam, sicut prudentia p̄tinet ad vitam actiuam, quod Philof. de ea loquitur, dicitur quod cōmuniū, prout scilicet cōmuniū, cumque humanam cognoscunt quantum ad aliquam sui partem p̄tinet ad contemplatiuam, secundum quod dicitur in 1. de officijs, quod qui acutissime dicitur testē & uidere verum, & explicare rationem.